

Mu n đ n thôn Lao Ch i 2, xã Y Tý, huy n Bát Xát, t nh Lào Cai, n i ng i Hà Nhì sinh s ng, ph i xuyên qua m t cánh r ng già. C nhìn nh ng cánh r ng b t ngàn xanh, t ng t ng, l p l p đ bi t c dân đ đây ng x v i r ng nh th nào. Nh ng cây g l n 3 ng i ôm không xu đ ng yên n, không xa qu c l là m y. T bao đ i nay, ng i Hà Nhì đã s ng v i nh ng lu t t c gi r ng c a cha ông mình truy n l i. Đ i v i h , r ng là mái nhà l n ch che, là hũ g o, vì th m i hành vi thô b o v i r ng đ u b lên án và có nh ng hình ph t thích đáng. M i thôn có nh ng khu r ng riêng, c ng đ ng thôn b n đ ng ra b o v . Ng i có trách nhi m theo dõi, c m cân n y m c là ki m lâm thôn do dân b u ra.

Ng i Hà nhì phân bi t rõ r ng đ u ngu n, r ng thiêng, r ng cúng, n i đây dù có cây khô, cây ch t nhi u cũng không đ c vào l y. Ông Ly Gi Lúy ò thôn Lao Ch i 1 k : Hàng năm t ng thôn quy đ nh nh ng ngày đi l y c i, ki m lâm thôn thông báo rõ ràng cho dân đ cho h chu n b . C làng cùng đi l y c i vào ngày đó, m i nhà c 1 ng i và quy đ nh m i ng i đ c l y bao nhiêu bó, m i bó ch ng 40-50 kg. V y khi dân c n g đ ng nhà thì có đ c ch t không? Anh Tráng A Vũ, tr ng ban văn hoá xã b o: “T t nhiên là có, mi n là ng i đó có nhu c u làm nhà th c s và ph i xin phép ki m lâm thôn. Ví d xin 1 cây g , 40 cây v u thì ch đ c ch t t ng đó. N u làm xong nhà mà còn th a cũng không đ c bán l y ti n, còn th a thì cho ng i khác đ làm nhà, bán l y ti n s b ph t.

Ng i Hà Nhì quy đ nh m c ph t phá r ng khá n ng và r t c th . Ch t cây trong r ng c m, dù là 1 cây b ng ngón tay cũng b ph t 65 kg g o, đ ng th i còn ph i n p 1 con l n 36kg, 20kg g o, 20 lít r u cúng th n r ng và đ c làng ăn trong ngày xét x t i ph m. Ai có công phát

hiện ngũgĩ phá rừng số đợc hàng 65 kg gạo mà ngũgĩ vì phạm n p ph t. Luật làng không nh tay v i c cán b và ki m lâm thôn n u vì phạm.

Ngũgĩ đợc b u làm ki m lâm thôn ph i h i đ tiêu chu n. Đ u tiên, ph i ch n nh ng ngũgĩ 3 năm gia đình không có ai ch t, ph i có s c kho , th t thà, nh i t tình đ khi dân báo đ đầu có k phá rừng là có th đi ki m tra, xác minh ngay b t k m a gió, đêm t i. V t v , trách nh i m n ng n là th nh ng thù lao cho h theo quy đ nh cũng không có gì đáng k . Ki m lâm thôn đợc đi l y c i tr c m i ng i m t ngày và ch đợc l y h n m i ng i ch ng 10 bó, (kho ng 5 t).

Gi đợc r ng, gi đợc hoà khí trong thôn b n đòi h i ki m lâm thôn ph i chí công vô t , có tinh th n trách nh i m cao. Tuy nhiên theo ông Ly Seo Ch , thôn Lao Ch i 1 thì: “Ph i toàn dân đoàn k t, có ý th c thì m i làm đợc, ch 2, 3 anh ki m lâm thôn dù có 3 đ u, 6 tay mà đ n đ c thì cũng khó gi đợc r ng”.

Cu c s ng c a ng i Hà Nội Y Tý gi đã khá lên nh u, nh c y gi ng lúa m i và tr ng ngô lai. Tr ng đ n nh u vùng mi n núi nh ng có l ch n i này, tôi m i c m nh n đợc cái th m u, k v i c a đ i ngàn. Tr trên núi cao nhìn xu ng, nhà c a ng i Hà Nội nh nh ng chi c dù l n, úp li n nhau t o nên m t c nh t ng th t đ p m t, nh t là khi chi u ch ng v ng, s ng tr ng bò lên t nh ng chi c dù y, lan nhanh lên cánh r ng xanh th m...

Minh Hu